

Svensk klinisk forskning bäst i världen – men varningsklockorna ringer

Sett till landets storlek uppmärksammas svensk klinisk forskning mest i världen, mätt efter citering. Detta är lika glädjande som förvånande med tanke på de försämrade villkoren för klinisk forskning. Exempelvis kan det nya avtalet om läkares forskning, åtminstone i Stockholm, medföra att klinisk forskning nästan helt försvinner. Vad tänker ansvariga inom universitet och landsting göra åt detta?

PETER ARNER

professor, överläkare, institutionen för medicin, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge; styrelseledamot i ämnesrådet för medicin, Vetenskapsrådet
Peter.Arner@medhs.ki.se

II Institute for Scientific Information har nyligen genomfört en undersökning av hur klinisk forskning citerats de senaste tio åren. Sett till befolkningens storlek kommer Sverige på första plats.

I de flesta andra sammanhang har vi halkat efter i citeringar. Klinisk forskning utförs framförallt av yrkesverksamma läkare. Mot denna bakgrund är det märkligt att man i det nya ALF-avtalet (ALF = avtal om läkares forskning) vill begränsa de kliniska forskande läkarnas möjligheter att få full utdelning av ALF-medlen.

Ljunt intresse för patientnära forskning

Den kliniska forskningens ställning i Sverige har debatterats frekvent de senaste åren, inte minst i Läkartidningen. Möjligheten för läkare att forska försämras ständigt. På Karolinska institutet, där jag är verksam, utgör numera läkarnas andel av avhandlingar en mindre fraktion av totalantalet. Intresset för patientnära forskning har varit svagt hos förra ledningen på KI. Det återstår att se om den nya ledningen har en mer positiv syn på denna form av forskning.

På landstingssidan är intresset för patientnära forskning också ljunt. Det finns en del utbildningstjänster med forskningstid. Forskningstjänster för nydisputerade och färdigutbildade läkare saknas dock i stort sett på samtliga universitetssjukhus. Läkarnas tillgång till ALF-medel kommer med all sannolikhet kraftigt begränsas i framtiden i och med det nya ALF-avtalet.

Risk att all forskningstid försvinner

De så kallade ALF-månaderna, dvs forskningstid för läkare, försvinner. Istället skall man söka för projekt, vilket

innebär att medlen kan gå till i stort sett vad som helst inom forskningen. Konkurrensen om medlen ska vara öppen för all forskning som har »klinisk relevans«. Eftersom detta begrepp inte definieras i ALF-avtalet kan det tolkas hur brett som helst (antagligen medvetet av dem som skrev avtalstexten). I princip har all biomedicinsk forskning klinisk relevans om man gör en generös tolkning. Det finns stor risk för att, om några år, läkarnas tid för forskning på universitetssjukhusen (åtminstone i Stockholm) nästan helt försvinner.

Det är väl dokumenterat att svensk medicinsk forskning generellt sett tappat i konkurrenskraft, speciellt gäller detta den experimentella forskningen. I takt med att allt fler som inte är medicinare ägnar sig åt medicinsk forskning och allt färre läkare forskar så minskar genomslagskraften.

Citering av forskning

Mot ovanstående bakgrund är det mycket tillfredsställande att del av en nyligen genomförd undersökning om hur klinisk medicinsk forskning citeras. The Institute of Scientific Information (ISI) är världsledande i att bedöma hur forskning citeras. Citering anses allmänt som det bästa måttet på genomslagskraft. ISI har gått igenom alla citeringar i klinisk medicin 1992–2002 [1]. Man har rankat citeringarna per land.

Som väntat kommer USA på första plats med 8,6 miljoner citeringar följt av England med 1,7 miljoner citeringar. Sverige kommer på 9:e plats med en halv miljon citeringar. En sådan »totalrankning« säger dock inte så mycket eftersom ett stort land med många invånare och stora tillgångar har så mycket bättre förutsättningar än ett litet land.

I Lancet har man analyserat dessa siffror mer i detalj [2] och koncentrerat sig på antalet citeringar och publikationer per 1 000 invånare. Här kommer Sverige på klar första plats, både när det gäller hur många arbeten vi publicerade

(cirka 5 per 1 000 invånare) och hur ofta dessa arbeten citerades (57 gånger). I denna ranking kommer USA först på 9:e plats och England på 7:e.

Hur länge till?

Med andra ord hävdar vi oss fortfarande mycket väl när det gäller klinisk medicinsk forskning, dvs sådan forskning som oftast är patientnära och som till största delen utförs av yrkesverksamma läkare. Sett till landets storlek uppmärksammas vi mest i världen när det gäller detta forskningsfält. Det är förvånande att vi uppnått denna position trots försämrade forskningsvillkor. Kommer vi att vara lika framgångsrika under nästa 10-årsperiod? Det tror jag inte, om det nya ALF-avtalet får de negativa konsekvenser som jag skisserat.

I Sverige försämrar vi

I Lancet diskuterar man olika möjligheter för de länder som citeras dåligt att förbättra sina positioner [2]. I Sverige har vi valt en annan väg inom klinisk medicinsk forskning, nämligen att försämra möjligheterna för läkare att forska via ALF och att ständigt skära ner sjukvårdsresurserna.

Jag vet inte om beslutsfattarna inom landsting och universitet är intresserade av att vi åtminstone inom ett medicinskt forskningsområde, nämligen klinisk forskning, skall behålla en tätposition. Om de trots allt är intresserade så kan kanske ovanstående uppgifter tjäna som en väckarklocka och mana till eftertanke.

Referenser

1. <http://www.in-cites.com/countries/top20clinmed>
2. Coppen A, Bailey J. 20 most-cited countries in clinical medicine ranked by population size. Lancet 2004;363:250.